ПАМ'ЯТАЙМО МИНУЛЕ — 200-річчя НЕЗАЛЕЖНОСТИ ЗСА — 100-річчя АМЕРИКАНСЬКОЇ УКРАЇНИ — БУДУЙМО МАЙБУТНЄ

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237, (201) 434-0807, з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200, з Ню Йорку (212) 227-5250, (212) 227-5251

РІК LXXXII. Ч. 187. TWO SECTIONS (SECTION 1) ЦЕНТІВ 20 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 4-го ЖОВТНЯ (OCTOBER) 1975 No. 187. VOL. LXXXII.

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СССР БУЛА ПРЕДМЕТОМ РОЗГЛЯДУ НА НАУКОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ГАРВАРДІ

Кембридж, Масс. (Роман Ільницький) — Два великі американські університети, Гарвардський в Кембріджі (його Український Науковий Інститут) і Темпл в Філядельфії, зорганізували в днях 26 і 27-го вересня ц. р. наукову конференцію з метою дослідити теперішній стан економіки Української Совєтської Соціялістичної Республіки та перспективи її розвитку на майбутнє. Це була перша такого маштабу конференція в історії американської економічної науки. Дотепер появлялись лише поодинокі статті в американських журналах на такі чи інші теми української економіки, але ще ні разу не насвітлено їх так всебічно і глибоко.

На конференції виступали 23 професори і спеціялісти з ділянки совєтської економіки. Вони репрезентували 17 американських і один англійський університет. Прочитано 15 доповідей і контрдоповідей на такі теми, як: економічні прероґативи УССР в системі СССР, консумпція і особисті прибутки мешканців України, рух і природний приріст населення в Україні, стан його освічености, заробітна платня і затруднення, стан науки і технології в Україні у порівнянні з цілим Союзом та деякими державами Заходу й Сходу (головно з Японією), Мінеральні ресурси України і її енергетика, занечищення води і повітря України, її зовнішня торгівля, творення капіталу і фінансові стосунки з рештою Союзу.

(Закінчення на стор. 4-ій)

НОВІ ГОРИЗОНТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

Написав Омелян Пріцак

У днях 26 та 27-го вересня цього року пройшла у Гарвардськім університеті з великим успіхом перша конференція американських вчених, присвячена економіці сучасної України п. н. „Україна в системі СРСР: економічні підсумки". Конференцію зорганізували спільно Український Науковий Інститут Гарвардського Університету та школа економіки Темпл Університету (Філядельфія), під патронатом та фінансовою допомогою Американської Асоціяції для розбудови Слов'янських Студій (АААСС. Понад сорок американських, канадійських та европейських вчених, не-українського та українського походження, взяло активну участь в тій конференції. Крім керівних репрезентантів деяких українських установ (напр., директор Українського Соціологічного Інституту в Ню Йорку) можна було також спостерегти придставників американського Стейт департаменту, „Ню Йорк Таймс"-у, керівника радіо „Свобода".

Ініціятором і душею конференції був проф. Іван Коропецький, економіст з Темпл Університету який зумів не тільки підготовити добре продуману програму трьох сесій конференції, але заанґажував до участи в конференції першорядних доповідачів та авторитетних керівників секцій. Крім того йому належиться спеціяльне признання і подяка за забезпечення бездоганного функціонування усіх практичних аспектів конференції.

Я не кваліфікований займатися оцінкою тієї небуденної події і тому обмежусь тільки до деяких загальних рефлексій, які насуваються мені як організаторові української науки.

За конференцією, присвяченою економіці сучасної України залишиться значення переломової наукової події.

Оце вперше в історії американської науки відбулася загально - університетська конференція спеціяльно присвячена Україні (в Канаді подібна епоха була започаткована минулого року конференцією у МекМастерському університеті в Гамільтоні, Онтаріо).

В конференції взяло участь двадцять два панелісти та коментатори (не враховуючи дискутантів — гостей із залі), які репрезентували вісімнадцять університетів та центральних американських інституцій. Вже самий список їхніх прізвищ є імпонуючий, як і імпонуючими є інституції, що їх доповідачі репрезентували: Лондонська Школа Економії, Університет Вірджінії, Гаверфорд Коледж, Гантер Коледж, Гарвардський Університет, Джон Карол Університет, Дюк Університет, Кензаський Університет, Державний Нюйоркський Університет, Державний Огайський Університет, Пенсильвенійський Університет, Університет Північної Каролайни, Сінсенатський Університет, Темпл Університет, Фордгамський Університет; крім того — Державний департамент торгівлі, Центральне розвідче аґентство (Сі-Ай-Ей) та „Ню Йорк Таймс".

Важно відмітити, що поміж доповідачами більшість

(Закінчення на стор. 4-ій)

Братський Конґрес стейту Огайо проходитиме всеціло під знаком українців

Клівленд, Огайо. — 58-ма річна сесія Братського Конґресу стейту Огайо, який вперше в історії цієї організації очолює українка Марія Бобечко, відбудеться тут в Маріотт Інн в понеділок і вівторок, 13 - 14 жовтня. В сесії, в якій візьме участь понад 300 делеґатів і гостей, візьме участь головний предсідник УНСоюзу Йосип Лисогір, головний радний професор Тарас Шмагала та місцеві союзові активісти.

П-ні М. Бобечко, родина якої від довгих літ активна в УНСоюзі, була обрана на голову Братського Конґресу стейту Огайо на минулорічній сесії. Під час попередніх одинадцятьох років вона була членом екзекутиви цього Конґресу.

Згідно з проголошеною програмою сесії, після ранніх Богослужень в понеділок, 13-го жовтня, п-ні Бобечко офіційно відкриє наради, а національний американський гимн відспіває д-р Юрій Оришкевич, відомий соліст місцевого хору „Дніпро" та Капелі Бандуристів ім. Т. Шевченка, який є рівнож секретарем 251-го Відділу УНС. В пообідньому панелі на тему „Активність молоді в громаді" візьме участь з рамени УНСоюзу Олена Яцишин. Бенкетом цього ж вечора проводитиме проф. Т. Шмаґала, а головним промовцем буде головний предсідник УНСоюзу Й. Лисогір. Бенкет відкриє молитвою о. Лев Тимків, парох Української Католицької Церкви св. Андрея в Пармі, Огайо. Під час бенкету виступатимуть українські бандуристи, як рівнож танцювальні і вокальні ансамблі з Клівленду. Річна сесія закінчиться у вівторок традиційним заприсяженням новообраних членів екзекутиви.

Марія Бобечко

ЗДОБУТКИ ОКРУГ УНСОЮЗУ У ВЕРЕСНІ 1975 РОКУ

Округа (осідок)	Кільк. Відд.	Прид. чл. у вересні	Разом у 1975 р.
ОКРУГИ ПЕНСИЛЬВЕНІЇ			
Філядельфія	38	14	180
Піттсбурґ	19	10	119
Шамокин	20	21	122
Аллентавн	12	—	53
Скрентон	9	3	6
Вилкс Берри	9	3	15
Разом:	107	51	495
ОКРУГА МЕРИЛЕНДУ			
Балтимор	9	2	33
ОКРУГИ НЮ ЙОРКУ			
Ню Йорк	34	16	156
Сиракюзи-Ютика	13	19	93
Рочестер	9	5	62
Трой	7	9	53
Боффало	10	5	32
Разом:	73	54	396
ОКРУГИ НЮ ДЖЕРЗІ			
Нюарк	22	31	130
Джерзі Сиґі	11	10	88
Перт Амбой	12	6	76
Пассейк	7	10	42
Разом:	52	57	336
ОКРУГИ ІЛЛИНОЙ, МІЧИҐЕН І ОГАЙО			
Чікаґо	35	29	158
Детройт	20	12	93
Клівленд	20	33	166
Янґставн	9	2	19
Разом:	84	76	436
ОКРУГИ НОВОЇ АНГЛІЇ			
Ню Гейвен	19	5	66
Бостон	5	2	15
Вунсакет	6	—	10
Разом:	30	7	91
ОКРУГИ ЗАХІДНІХ СТЕЙТІВ АМЕРИКИ			
Центральна	6	1	8
Міннеаполіс	7	—	19
Ст. Луіз,	7	—	—
Разом:	20	1	27
Необ'єднані Відділи в ЗСА	20	2	43
ОКРУГИ КАНАДИ			
Торонто	25	7	117
Монтреаль	10	12	56
Ніяґара	9	5	50
Захід Канади	19	—	24
Разом:	63	24	247
Загально:	456	274	2,104

Проф. М. Богатюк доповідатиме про економіку України на економічній конференції

Сиракюзи, Н. Й. — Д-р Микола Ю. Богатюк, професор економіки Ле Мойн коледжу в Сиракюзах, Ню Йорк, виголосить наукову доповідь про економіку України на IX Річній Економічній Конференції Західнього Ню Йорку, 11 жовтня 1975 р., в Гобарт і Смит Коледжі, Женева, Н. Й.

Проф. Богатюк є віцепрезидентом Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА, віцепрезидентом і секретарем Наукової Ради при Гарвардському Дослідному Інституті та економічним коментатором українського відділу „Голосу Америки". Головним промовцем на полуденку буде д-р Едвард К. Смит, віцепрезидент Національного Бюра Економічних Дослідів у Вашінґтоні, а координатором Конференції — проф. Блер Кирі з Гобарт коледжу.

22 студенти слухають викладів української літератури в Ротґерсі

Ню Бронсвік, Н. Дж. (Н. Н.) — Завдяки українській громаді Ню Бронсвіку та околиці це вже третій семестер відбуваються в місцевім стейтовім університеті Ротґерс виклади української літератури, що їх веде д-р Лариса М. Л. Онишкевич. Цього семестру є 22 слухачів, включно з одним, який помимо найвищих оцінок минулого року, ще раз слухає ці виклади. Серед слухачів є чотири семінаристи з Української Православної Семінарії св. Софії в Бавнд Бруці. Хоча більшість студентів є українського роду (друге, третє й четверте покоління), одна третя є іншого походження (італійського, німецького, англосаксонського і т.п.). Тому, що була група студентів, яка дуже хотіла вивчати також українську мову, д-р Онишкевич веде також курси мови (одна група початкуючих, а друга дещо заавансованих).

Минулої весни троє студентів одержали нагороди за їхні писемні праці з ділянки української літератури. Вибір нагороджених був очевидно успішний, бо всі троє студентів добровільно і надпрограмово працювали ще й літом над перекладами вибраного твору з української літератури. Цього року славістичний департамент дальше хоче, щоб була змога надати заслуженим студентам такі нагороди (від 25 до 100 дол.). Якщо хто зацікавлений уфундувати такі нагороди під своїм прізвищем, чи в пам'ять когось — можна звертатись до: Славік Департамент, Ротґерс Юніверситі, 31 Майн Ст., Ню Бронсвік, Н.Дж. 08903.

УНС УЖЕ ВИПЛАТИВ ЧЛЕНАМ ПОНАД 60,000 ДОЛЯРІВ ВІДСОТКІВ ВІД БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Джерзі Сиґі, Н. Дж. — Українська Народна Корпорація Віднови Міста, допоміжна установа, виключним власником якої є УНСоюз, вислала минулої середи, 1-го жовтня, чеки на суму понад 21,000 долярів членам УНСоюзу, як виплату відсотків від позичок на т.зв. Боргові Зобов'язання на покриття коштів нової Будівлі УНСоюзу. Від започаткування видачі цих Боргових Зобов'язань, тобто від жовтня минулого року, загальна сума виплачених відсотків членам УНСоюзу, які інвестували свої ощадності в ці зобов'язання, досягла 60,000 долярів, — інформує касир УНСоюзу і допоміжної Корпорації, мґр Уляна Дячук. Досі 190 членів УНСоюзу інвестували свої заощадження на ці Боргові Зобов'язання на загальну суму 1,015,000 долярів.

Як відомо, позички приймається кожночасно від 1,000 долярів вгору і вони будуть звернені на день 1-го жовтня, 1979 року. Від позичок платиться вісім відсотків, при чому від позичок у висоті п'ять і більше тисяч виплачується відсотки квартально, а від одної до п'ять тисяч долярів виплачується піврічно. Позички від членів, як засіб інвестиції їхніх ощадностей в українській установі, Корпорація продовжує у формі згаданих Боргових Зобов'язань, вповні Ґарантованих УНСоюзом. В загальному числі 190 позичок, інформує мґр Дячук, є позички у висоті від одної до 40,000 долярів.

Мґр Уляна Дячук, головний касир УНС, мала справді „повні руки роботи", підписуючи 190 чеків для членів УНС із належними їм відсотками від Боргових Зобов'язань.

АМЕРИКА СЕРДЕЧНО ВІТАЄ ІМПЕРАТОРА ЯПОНІЇ ПІД ЧАС ЙОГО ПЕРШИХ ВІДВІДИН

Вілліямсбурґ, Вірджінія. — Японський імператор Гіроґіто з дружиною і почтом розпочав у вівторок, 30-го вересня, свої перші офіційні відвідини в З'єднаних Стейтах Америки, зупиняючись по дорозі до Вашінґтону в місцевості Вілліямсбурґ, Вірджінія, де імператорська пара оглянула це давнє, ще з колоніяльних часів місто. Населення Вілліямсбурґу тепло вітало імператора, його дружину Наґако і їх почот, як вони переїжджали містом у відкритих повозах, запряжених кіньми. Валку повозів охороняли, зодягнені в однострої з колоніяльних часів, поліцисти і окремо підібрана служба охорони. Велика, багатотисячна публіка, шкільна дітвора, духовенство, ветеранські організації обляґали вулиці, якими проїжджав імператор, вимахували японськими і американськими прапорами, співали пісні і тим виявляли свою пошану до духового зверхника японського народу, який залишається для Японії символом єдности і продовження існування специфічної монархічно-демократичної системи правління. Імператор, перебуваючи у Вілліямсбурґу в характері приватної особи, не виголошував жадної промови, а висловив тільки своє захоплення містом і околицею.

В четвер, 2-го жовтня, відбулася офіційна зустріч Гіроґіта з президентом ЗСА Джералдом Фордом у Вашінґтоні. Приїхавши в лімузині Президента до Білого Дому в ескорті біля трьохсот поліцистів, що їхали побіч на мотоциклях, імператор щиро привітався з президентом Фордом і членами Кабінету, вислухав японський і американський національні гимни, що їх відіграла оркестра морської піхоти, і пройшовся разом з Президентом побіч колон почесної ґвардії. Вашінґтон вітав японського імператора з усіми почестями і 21 вистрілом з гармати.

Після виголошення офіційного привітання президентом Фордом, імператор Гіроґіто відчитав помітно зворушеним голосом, свою промову, у якій він висловив надію, що його перша візита до ЗСА спричиниться до поглиблення приятельських відносин між обидвома країнами. При тому Гіроґіто пригадав часи Другої світової війни, коли Америка і Японія стояли по протилежних сторонах барикади, і висловив надію, що ті часи минулись безповоротно. Промовляючи опісля другий раз на влаштованому в його честь галябенкеті в Білому Домі, Гіроґіто подякував американському народові за приятельську допомогу в часі відбудови повоєнної Японії, заявляючи, що японський уряд бажає замкнути „раз і на завжди книгу Другої світової війни і закріпити приятельські відносини між ЗСА і Японією".

СССР невдоволений звільненням китайських націоналістів

Москва. — ТАСС, пресове аґенство Совєтського Союзу, інформуючи про звільнення комуно-китайськими властями 114 колишніхкитайських націоналістів, які в різних роках були переловлені і засуджені на довготермінові реченці в'язниці, каже, що „рішення звільнити всіх перебуваючих в ув'язненні 95 озброєних американо-чанкайшістських спецаґентів і 49 членів екіпажів суден, які їх переправляли", викликає застереження в багатьох чесних людей в світі".

ПРИПИСАНІ Л. ПЛЮЩЕВІ МЕДИКАМЕНТИ ПОТВЕРДЖУЮТЬ, ЩО КҐБ НАМАГАЄТЬСЯ ДОВЕСТИ ЙОГО ДО БОЖЕВІЛЛЯ

Написав д-р Михайло Данилюк

Уже швидко буде рік, як Міжнародна Ліґа Оборони Прав Людини одержала звернення академіка Сахарова в справі знущань над політичними в'язнями в СССР у т. зв. психіятричних лікарнях (по суті — в'язницях), а між ними над видатним науковцем Леонідом Плющем. Про це було вже й перед тим чимало в українській пресі на базі матеріялів, що проривалися через залізну завісу, але, либонь, у справі Плюща Сахаров чи не перший подав назву одного із медикаментів, яким „лікують" Л. Плюща, підкопуючи його фізичне і психічне здоров'я.

Якщо більшість хемічних засобів і методів у „лікуванні" в'язнів каґебівськими лікарями нам невідомі, то все ж час від часу на Захід прориваються вісті, як ось тим разом про Плюща. Більшість медикаментів — невідома, їх неможливо перевіряти по світових фармакопеях, і для цього треба б окремої групи чи комісії професійних людей, щоб через міжнародні зв'язки могли одержати хемічні формули окремих медикаментів і перевірити їхню дію. Якраз на те ми натякали в окремій статті в „Лікарському Віснику" (жовтень 73), щоб Українське Лікарське Т-во створило окрему комісію для збору й аналізи подібних матеріялів.

Щоб познайомити читача, якими жорстокими методами оперують каґебісти по психіятричних в'язницях, подаємо коротку популярну розвідку про медикамент, який подав акад. Сахаров про Л. Плюща. У його матеріялах згадано про „лікування" Галоперідолом, а медикамент цей є відомий також на Заході, він, мабуть, і взятий із західніх зразків. В Америці він відомий під фірмовою назвою „Галдол", компанії МекНіл. „Галдол" належить до групи більших (сильніших) психотрофічних заспокоюючих (транквілюючих) засобів, т. зв. бутирофенонів. Коли він кілька років тому появився в Америці, деякі психіятри думали, що при його допомозі можна „змінити" не лише людську поведінку, але цілу психічну структуру, звичайно, якщо вона в людини помітно захитана. Сьогодні цей медикамент вважається лише сильнішим заспокоюючим засобом із обмеженою лікувальною вартістю, але зате із помітними бічними ефектами.

Як саме діє Галоперідол — докладно не устійнено, хоч і, звичайно, його основна дія спрямована на центральну нервову систему. Межі його вживання устійнені лише для психічних розладів, зокрема у випадках „буйного" хвилювання, неспокійної настирливости, розхитаної поведінки, високої ненормальної фізичної і психічної активности, агресивности супроти себе й оточення тощо. Інакше кажучи, медикамент цей

(Закінчення на стор. 4-ій)

Леонід Плющ

МІЖНАРОДНА КОМІСІЯ В КОПЕНГАГЕНІ РОЗГЛЯДАТИМЕ СПРАВУ ПОРУШУВАННЯ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ В СССР

Копенгаґен, Данія. — Від 17 до 19-го жовтня ц.р в данському місці Копенгаґені Міжнародна Комісія ім. Андрея Сахарова, яка розслідює порушення людських прав в СССР, розпічне переслухання численних свідків в тій справі. Процес розслідування, на якому виступатимуть також численні свідки, жертви совєтського режиму, викликає велике зацікавлення у вільному світі. До комісії розслідування входять видатні письменники, юристи, журналісти, церковні і світські діячі, між ними лавреат нобелівської премії, член французького парляменту Рене Кассен, письменник Гюнтер Ґрасс, Роберт Конквест, Анна Ґрасс, колишній прем'єр Канади Джон Діфенбейкер, кол. прем'єр Данії Дженс Отто Креґ, Саймон Візенталь та інші.

На передодні розслідування, 16-го жовтня, після пресової конференції, приявні матимуть змогу оглянути документальний фільм, потаємно накручений в совєтському концтаборі і переданий на Захід. Перше офіційне засідання Комісії, відбудеться 17-го жовтня о год. 9:30 ранку в будинку данського парляменту, який приміщується в замку Крістіянборґ, і буде присвячене політичним в'язням, засудженим за ідеологічно-політичну діяльність. На другий день Комісія розглядатиме релігійні справи і застосовання психіятричних закладів в боротьбі проти політичних в'язнів. У третьому дні основно розглядатиметься справа переслідування совєтським режимом поневолених Москвою народів і національних меншин на території СССР. Предсідником усіх сесій буде Іб Тіреґод, член Найвищого Суду Данії.

Серед численних свідків перед Комісією виступатимуть, між іншими, Андрей Сахаров (совєтська влада ще не видала йому візи), Алексакдер Солженіцин, письменник Владімір Максімов, письменник Андрій Синявський, письменник Борис Шраґін, поет Олександер Галич, письменник Олександер Варді (довголітній в'язень совєтських концтаборів), математик Дмитро Панін, Аврам Шифрін, Анатолій Левітін-Краснов, Люба Рябова-Маркіш, Євгеній Кушев, Віктор Файнберґ, Марина Файнберґ, Слава Степко та багато інших.

На цей суд розслідування совєтських злочинів вже зголосили свою участь численні журналісти міжнародної преси та політичні аналітики, які займаються студіями совєтської дійсности.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n. Inc. 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918
Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 65 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Наш Гарвард

Українці в Америці у 100 річчя свого поселення мають багато дечого такого, чим оправдано можуть чванитись. Наші Церкви, наш Український Народний Союз та інші братські установи, які становлять головну і найтривалішу базу також нашого суспільно-громадського життя, наші наукові установи і професійні товариства, наше шкільництво, наші молодечі і жіночі організації та багато - багато інших із спортовими включно, все це могутні прояви і досягнення живого й динамічного громадського організму, перед яким в обставинах американської волі та однакових можливостей для всіх таки справді немає обмежень.

До цих наших найбільших досягнень треба зарахувати таки справді найбільше наше досягнення в останньому десятирічці — Український Науковий Центр в Гарварді, „наш Гарвард". Аргументи на це твердження наявні і їх забагато, щоб наводити. Очевидно, що існують також застереження. Проте, вони відносяться до сучасного стану і активностей Центру, але ніколи до установи, як такої. І це цілком правильно. Кожночасний стан і активність кожної установи не тільки можна, але і треба критично оцінювати, бо без того не було б прогресу. Кажуть бо, що для поліпшень немає меж. Але таке критичне відношення в нічому не поменшує цієї величезної і в сьогоднішніх обставинах та в багатьох відношеннях рішальної вартости, що їх має „наш Гарвард". У зв'язку з цим пригадується, як уже кілька років тому, під час однієї пресової конференції у Вашінгтоні у зв'язку з підготовою до святкувань 100-річчя Американської Незалежности, власне, фундацію українських студій в Гарварді подавано за приклад „етнічного вкладу" у розбудову та розвиток Америки.

Згадуємо про це, бо Фонд Катедр Українознавства вже раніше проголосив, що він плянує відзначити ці великі американські і українсько - американські роковини завершенням Українського Наукового Центру в Гарварді та що на ту ціль необхідно зібрати ще приблизно два мільйони долярів. Цих два мільйони в обставинах наших призвичаєнь звучать досить імпозантно, але це аж ніяк не є „понад наші сили". Якщо сьогодні вже одна чи друга наша громада в одному місті може спромогтись на будівлю коштом одного і більше мільйонів долярів, то що ж тоді говорити про всю нашу громаду та про таку хмаросяжну духову будівлю, як Український Науковий Центр у Гарварді.

Сьогодні ще важко передбачити наш вклад та нашу участь у святкуваннях 200-річчя Американської Незалежности, але ми сподіємося, що вона буде помітна. Із завершенням же Центру Українських Студій в Гарварді — вона буде прикладна, блискуча, буде великою славою для нашої громади та користю для Америки й України. Свідчить про це і недавня наукова конференція про „Україну в системі СССР", про яку мова в цьому числі.

З думкою про майбутнє

Багато всіляких міркувань і рефлексій насувають теперішні відвідини японського імператора Гірогіта в З'єднаних Стейтах Америки та сердечні привітання, які його тут зустріли. Це ж бо ще здається так недавно, чверть сторіччя тому, імператор Гірогіто був на другому кінці лихозвісної „осі", при допомозі якої Гітлер і Муссоліні плянували заволодіти світом, обдуривши ласого на таке володіння Сталіна. Сьогодні цей же імператор Гірогіто приїжджає до Америки і його зустрічають, як друга і партнера.

Це давно відома істина, що вибір приятелів чи ворогів у політиці не визначають особисті чи інші симпатії та антипатії, але в першу і головну чергу добро та найкращі інтереси нації. Це й мусів мати на думці великий американський полководець ген. Дуглес МекАртур, який не тільки не вимагав від переможеної Японії будь - яких санкцій проти імператора, але навпаки, погодився на його відмежування від відповідальности за воєнні злочини. Цим рішенням, винесеним з думкою про майбутнє, ген. МекАртур вчинив величезну прислугу також і переможеному японському народові, що цілком певно вплинуло і на відношення та поведінку Японії після війни.

З думкою про майбутнє вчорашні вороги стали сьогоднішніми приятелями. Одним з перших вчинків імператора Гірогіта після приїзду на відвідини до Америки була висилка вінка на могилу ген. Дуглеса МекАртура, а американський нарід із своїм Президентом на чолі сердечно привітав імператора традиційним японським: йоку ірасшаімашіта!

Я. Гайвас

ПЕРЕЛОМИМ АПАТІЮ!

Українська громадськість ЗСА ввійшла в нову стадію свого буття й розвитку. Ми є свідками глибокого зудару двох протилежних постав. З одного боку всім надоїли „біда й безнадія", нарікання на спад громадської активности, послаблювання існуючих організацій і груп, постійний процес зменшування числа учнів в українських школах і т.д., а в зв'язку з тим бажання зупинити ту тенденцію й оживити та поглибити життєвий струм нашої громади, з другого боку громада ще знаходиться в кліщах апатії. Наявність тих двох протилежних постав очевидна як у відношенні до груп і скупчень, так і у відношенні до одиниць. Від висліду тієї внутрішньої боротьби, тобто від того, котра постава переможе, повністю залежить дальша доля нашого життя в ЗСА. Потішати себе рожевими надіями ми не можемо, бо лінія спаду зісунулася глибоко вниз, а апатія продовжує дальші спустошення. Одначе добре сталося, що свідомість того стану поширюється, а з нею і бажання розірвати це зачароване коло. Поодинокі осередки, групи й люди приступають до відповідних протизаходів. Та цього замало і приходять такі прояви заповільно. Треба поштовху, організованого, масового, загально-крайового, треба нових зусиль.

Взявся до цього завдання Український Крайовий Комітет 200-річчя Американської Революції і 100-річчя нашого поселення в цій країні. Я, звичайно, тут і там, на щастя дуже нечисленні, появилися голоси, чому саме так, при цій нагоді і чому саме тепер? З почуттям глибокого задоволення слід підкреслити, що загал у своїй переважаючій масі поставився зі зрозумінням до намагань Крайового Комітету, підтримав їх. Та це ще далеко до того, чого нам треба. Це ще далеко до загального зрушення, виразного й рівночасного піднесення активности, значного включення в неї нових груп і одиниць. Український Крайовий Комітет, навіть коли брати його вужче завдання допомогти зорганізувати й перевести якнайкраще і якнайуспішніше відзначення обидвох роковин, постав значно пізніше, як повинен. Сталося це з різних причин. Сьогодні видвигання цих причин і їхня аналіза аж ніяк нас не влаштовують. Сьогодні положення таке, що з огляду на це припізнення треба тим більше напружено працювати, щоб у скороченому часі виконати все те, що виконаним мусить бути.

Тим більше, що зростаючі вимоги натискають з різних боків. Насамперед міста, в яких ми живемо, більшими скупченнями, щораз більше висловлюють свої сподівання, що саме українці причиняться великою мірою до успішного переведення льокальних святкувань 200-річчя здобуття незалежности. Ясно, що нашим обов'язком є не лише на ці сподівання вчинками позитивно відгукнутися, але й використати це для зміцнення нашої ваги в збірному житті міст. Подібна ситуація є на так званому етнічному відтинку. Тільки в нечисленних випадках інші етнічні групи вже взялися до діла; в більшості міст вони ще цим не займаються й чекають на ініціятиву інших. Державна адміністрація і її орган для відзначення 200-річчя, АРБА — Америкен Революшен Байсентенніел Адміністрейшен — створили окрему установу для цього відтинку, НБЕРА — Крайовий Етнічно-Расовий Аліянс 200-річчя Американської Революції, — та це, очевидно, проблеми не розв'язує, особливо на місцях, в поодиноких осередках. Розв'язка лежить в ініціятиві саме там. Постають великі можливості, а з тим й великі вимоги до наших громад і до всіх громадян.

Накінець найважніше для нас: наші власні імпрези. Крайовий Комітет з'ясував, і численні відгуки з місць не лише від різних організацій і груп, але і від поодиноких людей підтримали те, що відзначування 200-річчя Американської Революції, з яким збігається 100-річчя нашого поселення, мусить стати для нас нагодою і засобом для мобілізації наших сил, для зрушення нашої громадськости, для притягнення до активної участи в нашому житті й у його розбудові тих усіх, або принаймні значної їхньої частини, хто відстав, хто знеміг, або ніколи участи не брав. Ідеться про десятки тисяч людей, про численні кадри роджених тут громадян українського походження, немалу вже сьогодні верству молодої інтелігенції, групи професіоналістів, коротко: ідеться про людей, які притягнені й активізовані в українському житті причинилися б дуже до його зміцнення, та не менше до зросту тих сил, які активно й повсякчасно протиставляться загрозі російського імперіялізму й комунізму, та таким чином стають у ряди будівничих нового світу, світу вільних народів і вільних людей.

Отже, це вже сьогодні питання не тільки „української політики", як дехто розумів це донедавна, а це засіб і чинник динамізації нас і інших груп американського суспільства, тобто зміцнення його політичних свідомости й активности під кутом поступово зростаючого включування в боротьбу за реалізацію в цілому світі ідей американської революції, та закріплення відпорности на розкладові доктрини та на підступні ходи й удари большевицької політики. Ідеться не про так званий експорт ідей і концепцій, бо кожен нарід мусить творити свою концепцію життя, але про загальну боротьбу на фронті, який постійно поширюється і зближається до нас. Кожен день показує нам, якими незчисленними щілинами розвивається наступ, а тим самим наскільки кожна людина і кожна група у цій боротьбі важать.

Від заложення Українського Крайового Комітету проминуло шість місяців. За цей короткий час Комітет розпочав і провів ряд акцій. 21-го вересня ц.р. переведено масові збірки на акції Комітету під численними нашими церквами. Збірки були сполучені з продажем емблеми Комітету, яка символізує революційну боротьбу за самостійність ЗСА і сто років нашої громади. Крайовий Комітет завдав собі труду, щоб перевірити, як ця масова акція проходить. І виявилося, що ще дотепер нам не удалося подолати нашого найбільшого ворога-апатію. Знеохота й зневіра, брак впевнености у власні сили і брак поривающої візії прибивають людей до землі. Переконливі аргументи друкованих закликів і матеріялів, ентузіязм одиниць, організаторів і збирачів ще не зрушили нашої громади, ще не дійшли до неї. А без цього годі сподіватися великих успіхів. І тому тим, що уже працюють, залишається тільки одна дорога: більше праці, більше зусиль і нестримности, більше переконливости їхніх аргументів!

Українці в ЗСА саме тепер перейшли межу першого 100-річчя. Перше сторіччя — це роки важливих трудів і дерзань, століття творення почагків, століття подвигів малих людей і їх великих успіхів. Сьогодні ми виставляємо віхи на друге наше століття в цій країні. Які ці віхи будуть? Куди ми, як громада, підемо? В гору, до нових здобутків, а чи наниз? Відповідь дуже проста: коли ми не переборимо своїх сумнівів, зневіри й знеохоти, коли не переломимо апатії, вигляди наші, як окремої творчої і вагомої групи в цій країні, будуть невеликі, а наша допомога і участь у визвольній боротьбі українського народу, яка завжди була й буде залежна від нашої сили й ваги, будуть малі. В такому стані, в якому ми сьогодні знаходимося, тільки мобілізація наших сил, найширших елементів нашого суспільства, принесе бажані висліди. Сьогодні бо не той час, коли наші попередники творили УНСоюз, УРСоюз, чи „Провидіння"; коли здвигали перші церкви і школи. Сьогодні вимоги куди вищі й важчі й подолати їх можна тільки великим зусиллям великого числа.

Дуже помиляються ті, хто думає, що це справа тієї чи іншої групи, товариства, чи ідеології. Це справа нас усіх. В реалізації її є не лише місце для кожного, але й без кожного не можна обійтися. Як нераз, так і тепер історія дала нам нагоду й шансу. За невикористання її — відповідатимуть усі!

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

Микола Бараболяк

ПРО „КНИЖНИКІВ" І ПОЛІТИЧНИЙ РОМАНТИЗМ

Люблю читати писання Рахманного. У них стільки патосу і поезії! Читаю їх з приємністю навіть, коли він пише на теми, що заторкують міжнародне положення України, як ось його остання стаття „Слово про незалякану націю" („Свобода" чч. 179-180). Хотів би вірити в те, що він пише, і сприймати як правду, бо хто ж із нас не політичний романтик?

На жаль, міжнародна політика — не романтика. Побожні бажання грають тут маніську ролю, а дійсність тверда, невмолима.

Намагаючись виправдати наші політичні акції у минулому, зокрема ролю наших збройних зусиль у 1941-1945 рр., та переконати читача, що збройна готовість — це єдина запорука успіху і на майбутнє, Рахманний наводить зворушливі питання батька, що втратив сина в УПА.

Я міг би навести подібні слова мого сусіди, що втратив сина у В'єтнамі, або другого знайомого, що його син утратив обидві ноги там же.

Очевидно, я свідомий, що ситуація обох батьків не ідентична, але все ж, якщо йдеться про наслідки, подібна. Обидва боролись за ідею. Обидва втратили життя. І в обох випадках успіху не було. І в обох випадках сини безсумніву герої. Ідеться тільки про відповідальність тих, що виставили тих героїв на небезпеку в обставинах, де виграна була немислима.

Бачити ціль у перепосній землі кров'ю? Чи не перепосна та земля українська аж по самі вінця кров'ю героїв невдачних починів? Ще мало того? Ще більше крови?

Та найважливіше те, що зброя перестала бути засобом у боротьбі за права народів.

Від часів Безбородька змінилось у світі. І ледве чи Безбородько повторив би у нинішніх умовах те, що сказав тому 185 літ. Може ще у 1941-45 рр. можна ще було мислити і вірити, що „історія повторюється", як твердить Рахманний. Можна було мати ілюзії, що в ситуаціях між 1917-20 і 1941-1945 не було істотної різниці. Можна б замкнути очі і на те, що в 1917-20 роках ми не мали проти себе якоїсь зорганізованої мілітарної потуги, подібної до тих гігантів, у чиїх кліщах ми опинились у 1941-45 рр.

Що могли ми досягти у 1941-45 роках, то це вбити якогось там Ватутіна, чи іншого людця, знищити совєтський загін, висадити міст. Яке це велике досягнення, коли совєти мали у своєму штабі сотки вишколених генералів, а сотню вбитих бійців могли заступити тисячами? Але, скажімо, що це й були досягнення — тоді.

Карлтон Гаєс напевно не висловився б нині про наші збройні успіхи так, як висловився у 1930 році. Світ перемінився зовсім, і засоби, що були успішні п'ятдесят років, нині перестарілі, неуспішні, античні.

Після Гірошіми ніхто не вірить, що хтось зважився б ужити атомову зброю знову. І всі лідери світу розуміють, що розпочати війну конвенціональною зброєю, значило б закінчити її нуклеарною. Сам же поступ у розвитку тієї нуклеарної зброї такий запаморочливий, що навіть нуклеарна зброя виявляється недостатнім засобом для виграної, бо в разі ужитку тієї зброї не було б ні „побідників" ні „побіджених", а самі побіджені.

На перший плян висувається нині війна з голодом, з полюцією, за людські права для всіх.

А ми про зброю... Яку? Самопали? Чи кріси, чи машинові кріси? Чи ще якусь грізнішу зброю мали б змогу ужити у нашому черговому збройному виступі?

Коли нині навіть озброєні по зуби совєти не думають серйозно про те, що вони могли б ужити зброю, яку накопичують, коли і американська сторона не вірить, що уживання зброї для досягнення мети могло б бути успішне, то що нам заохочувати себе до якихось „зброєнь", та, найважливіше, вірити, що той засіб міг би нам допомогти звільнитися?

На розвиток міжнародних подій у світі мають нині, і матимуть ще сильніший вплив завтра ті „книжники", яких Рахманний хоче так обезцінити і образити. Про позицію і ролю народів у міжнародній спільноті рішатиме інтелектуальний рівень народу, його самосвідомість свого „я", ця спаяність і детермінація бути собою і вміти постояти за себе. Не з наганом у руках, а поставою, детермінацією. Не тільки Шевченків нам треба, але і Кіссінджерів, і великих імен у ділянці технології, а головно Кіссінджерів, експертів у питаннях політики, щоб давали нашим заходам стрижень і напрям.

Коли б ми мали були у сорокових роках кращих „книжників" і на рідних землях і на Заході, нам не треба було б кривавитись так, як ми скривавились, і батьки не мали б нині тагих болючих питань, про які згадує Рахманний.

Син того батька, а він був ідейний, не додав би був до числа канадійських снобів, ще одного сноба, як то припускає Рахманний, а міг би може стати високої кляси колюмністом, що завдяки своєму великому імені зумів би найти шлях промощувати нашу правду у світі, чи може сповняти якусь іншу важливу ролю.

„Збройної боротьби не замінить ніяка наука", — каже Рахманний. Може тому п'ятдесят літ це так і було...

(Закінчення на стор. 3-ій)

З НАШИХ БУДНІВ

Популярність панства Татухів

Нещодавно взяв я участь в приємній зустрічі громадянства Нюарку - Ірвінгтону з ізнім гостем з Бельгії, о. д-ром Богданом Курилясом, і при цій нагоді переконався, що мої дорогі сусіди з Бібрецького повіту, панство Татухи, ще далі втішаються гималою популярністю серед читачів щоденника „Свобода". Принаймні з десяток осіб, з якими я мав честь та приємність розмовляти, розпитували мене, як почуваються панство Татухи, чи будуть на маніфестації з нагоди 200-річчя Америки, на 5-ій евню в Ню Йорку, чи пані Татушиха ще далі ходить грати в „бінго", чи пан Татух уже справив собі нові окуляри і тому подібне.

Один берхтесгаденський земляк, на той приклад, допитувався, чи це ті самі Татухи, що були з нами в таборі і тримали кріликів за 6-им бльоком, під лісом, на так званому „Запоріжжі"... Тут же вмішалася в розмову огрядна пані - добродійка і вияснила вищезгаданому забудькові, що мої земляки з Бібрецького повіту не є жадні діпісти ги скитальці, а старі емігранти, що прибули до Америки ще за цісаря Франц - Иосифа, до Першої світової війни, — що, до речі, абсолютно згідне з правдою!

Згадана симпатична особа, оця пані - добродійка, розповіла мені потім такі факти й подробиці з життя і побуту панства Татухів, що мені самому дивно стало, звідки вона те все так детально знає, і в мою душу закрався тихий сумнів, чи я справді про це все писав, ги пані - добродійка, бува, не вигадує історії. Заслужений пенсіонер, член дирекції міської Кредитівки, признався, з скромною усмішкою на устах, що він знає моїх земляків особисто, зустрічав їх декілька разів під церквою святого Юра, і що вони дійсно так виглядають, як я їх змальовую у фейлетонах.

— Дуже мила пара наших старих могікан, — сказав пенсіонер, і щось ніби сльозина блиснула йому в оці. — Таких, як вони, вже не багато тепер знайдете на цій землі Вашінгтона...

Коли шановний колега, Дацківський Богдан, з комітету, скомандував, що пора збиратися до автобуса, декілька голосів гукнуло мені на прощання: „А не забудьте сказати „Гелов" панству Татухам"! Одна лиш активна діячка Союзу Українок Америки виламалася з цього загального концерту і просила передати привітання Миколі Понеділкові. Миколі привіт передав, а дорогим сусідам прийдеться пустити картогку на фарму, коло Саратоги, де вони ще відпочиватимуть до св. Покрови — за старим стилем, або до концерту Візантійського хору з Голляндії, — за новим.

Ікер

ВЯЧЕСЛАВ ЧОРНОВІЛ

„КРИМІНАЛЬНА СПРАВА НОМЕР 196"

Документи і розповідь про судову трагікомедію в СССР

4

З віршів Ірини Калинець, які можливо теж маловідомі, пам'ятаю „Замість присвяти" із збірки „Дорога вигнання" (названий злочинним тільки тому, що присвячений особі, яка була суджена за „антирадянську діяльність"):

І розіпнуть тебе,
і проклянуть.
І на іконах намалюють
знову.
І ті жінки, що йшли
з любов'ю,
На тебе знов молитися
почнуть.
І наречуть унуків і синів
Твоїм ласкавим іменем,
мій друже.

І в спогадах далеких,
небайдужих
Тобі дарують кілька тихих
слів.
Лиш я для світу цього
Міріям.
Чорніє серце. Хижа
моя тінь.
І світ за це платитиме мені,
Огудою, що краща
від добра.

Стаття Осадчого „Полин над головою" — це короткий відгук на добірку моїх невільницьких листів з часів першого ув'язнення.

Пісня, названа кагебістами „Про самостійну Україну", була на магнітофонній стрічці разом з іншими зробленими в Карпатах записами фольклору (переважно коломийками), її слова:

Боролись козаки
За Україну,
І боротись будем ми
За землю рідну.
І тоді-то Україна
Самостійна стане,

Розірвемо вражі ярма,
Розкуєм кайдани.
Сміло ми в бій підем
За Україну
І голови складем
За землю рідну.

Співається на мотив російської революційної пісні „Смело мы в бой пойдем за власть советов", можливо належить до тих же часів.

Звернення „До Комісії прав людини ООН. До української і закордонної громадськости" (3 сторінки машинопису) писалося мною влітку 1971 р. в передчутті арештів, про які вже ходили чутки. Ось фрагменти цього звернення: „Реакція наступає, процес ресталінізації суспільного життя поглиблюється, каральні органи не зупиняються ні перед чим, щоб пригасити зрослу національну свідомість українського народу. Ізолювати за дротами і гратами людей, які насмілюються мати і відстоювати власні переконання, не тотожні із останніми офіційними директивами...". Далі йдеться про цькування, оббріхування мене в пресі і в публічних виступах, про очевидні наміри після арешту „опаплюжити мене, перекрутити мою ідейну позицію, приписуючи мені різні вигадані вчинки і вислови". Заявляється: „Усе, що я досі писав, я підписував своїм прізвищем. Написане мною відоме громадськості і тільки воно відображає мій світогляд". Далі окреслювалася моя поведінка на випадок можливого арешту: я ніколи не визнаю себе винним і не буду розкаюватися, не братиму участі в слідстві, а якщо обставини змусять до цього, не даватиму жодних показів про інших осіб; закритий суд бойкотуватиму; вимагатиму відбування покарання в межах України. Нарешті, я писав, що після арешту відмовлюся від радянського громадянства і вимагатиму зміни підданства на підданство іншої країни (орієнтовно називалися Югославія, Швейцарія, Швеція, Канада). Я просив розповсюдити це звернення після мого арешту і вважати його офіційною заявою про зміну підданства. Зауважу, що через вилучення звернення при обшуку і деякі родинні обставини я питання про відмову від радянського громадянства ще не ставив, але зроблю це найближчим часом. Як були реалізовані мною інші задекляровані у зверненні принципи поведінки, дає уявлення такий уступ кагебістського звинувального висновку, поданого в суд (цитую): „Відповідно з „принципами", викладеними ним у згаданому „посланні", Чорновіл В. М. поводив себе на попередньому слідстві. Він весь час бойкотував слідство, не підписував протоколи, не давав відповіді на поставлені питання, не з'являвся на допити, безліччю заяв і клопотань намагався перешкодити становленню істини по справі".

„Витівки зрячої Феміди" — це ледь початий матеріял, що влітку 1969 р. був мною перекреслений і відкладений в архів, без наміру дальшого опрацювання. Це не завадило кагебістами зробити з одного покресленого клаптя дві закінчені статті і мене за них судити. Подаю два вцілілі уступи тексту: „У моїй судовій справі, а потім у шумовинні навколо неї (йдеться про першу справу 1967 р. — В. Ч.) допущено стільки відвертих фабрикацій, що як би Феміді справді запнути очі пов'язкою, її засуд відразу впав би на всіх отих крикливців садовських, назаруків, малих, ботвиних, полторацьких та іже з ними. Але чи є ще десь в світі хоч одна безстороння Феміда? Чи всі вони вже викинули на сміття непотрібну шмату і зірко пильнують, куди покаже їм перст із однієї голосної установи?"; „І ось знову моє ім'я у наклепницькому контексті згадується на всяких зборах, і ось знову в тій же брехливо — безпорадній газетці „Вісті з України" якийсь Джон Вір (колишній Іван Вірин, завтрашній Ванька Веров), заздрячи лаврам Полторацького, бреше, що моя вина була доведена численними свідками і що я навіть визнавав себе винним у якомусь „підриві"

Для створення вигляду об'єктивності ідейно-кримінальні характеристики вилучених матеріялів кагебісти робили нібито на основі рецензій фахівців — „науковців" і „літераторів". Вживаю лапки, вважаючи, що нічого спільного з науковою і письменницькою етикою не має явище, коли один літератор чи вчений пише на твори другого таємну рецензію для КГБ (фактично донос), добре усвідомлюючи людиновбивче призначення таких „рецензій". Гадаю, ці герострати від науки і літератури заслуговують, щоб їхні імена не були забуті. Ось вони: „висновок" про працю Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація" робила комісія в складі: директор Інституту історії АН УРСР Скаба, зав. відділом Інституту Філософії АН УРСР доктор наук Євдокименко, заст. голови СПУ Збанацький, заст. голови СПУ (тоді) Козаченко, старший науковий співробітник Інституту історії партії ЦК КПУ Нагорна, зав. кафедрою КДУ доктор наук Недбайло, професор Вищої Партійної Школи доктор історичних наук Чирко, директор Інституту літератури Шамота, доцент кафедри журналістики Львівського університету Ящук. Рецензію на мою статтю „Як і що...", за дорученням Львівського КГБ писали кандидат філософських наук Веремеєва (ЛДУ), заступник редактора газети „Вільна Україна" Бєлінський, зав. кафедрою наукового комунізму Львівського політехнічного інституту Сульженко, кандидат економічних наук (теж ЛПІ) Шпилюк. Рецензію на різні вилучені у мене папери склали: ті ж Веремеєва і Бєлінський і викладачі ЛДУ Аніров та Рябий. Вірші М. Осадчого рецензували львівські філологи Дорошенко, Неборячок, Гонтар, Грицютенко, „письменник" Сварник; вірші Ірини та Ігоря Калинців — філологи Григораш, Здоровега, Нечитолюк (у Ірини ще й Ящук). По поезіях Ігоря Калинця провадилася ще й „літературознавча експертиза" викладачами ЛДУ Рябим і Курганським, викладачем Поліграфічного інституту Старовойтом і поетом - графоманом Книшем — настільки недоладна, що її висновки мусив відкинути навіть Верховний Суд, розглядаючи касацію.

(Продовження буде).

ПРО „КНИЖНИКІВ" І ПОЛІТИЧНИЙ РОМАНТИЗМ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Я смію твердити, що нині зброєю не досягнеш нічого, а наукою багато. Тому мене дуже дивує, що культурний журналіст, як Рахманний, може додуматись до таких конклюзій, які він робить у вищезгаданій статті.

Всупеерч твердженням Рвхманнгоо посмію теж радше поставити пропозицію, що ми „залякана нація". А що ми стали „заляканими", маю на думці там, дома, — то до того у великій мірі причинилась д і я льність УПА. Репресії були засильні, щоб вони такої реакції не викликали.

Є в Україні герої — одиниці, що „незалякані". Але це одиниці. Народ у своїй масі заляканий. Народ не вірить у визволення тими методами, які за єдино успішні вважає Рахманний. Відвідавши двічі Україну в останніх двох роках, не можу на основі власних спостережень зробити іншого висновку. Про незаляканість можна нам говорити тут, але це минається з правдою, коли говорити про край.

Тому, слідуючи за думками Рахманного і цитуючи його кінцевий заклик „відродити козацького духа боротьби всупереч усім книжкам—я закінчив би закликом вирощування найбільше „книжників", які вели б націю до перемоги методами, що в гармонії з сучасними тенденціями і в світі і в міжнародних стосунках. Воювати інтелектом, а не самопалом, як це хоче Рахманний. Воювання самопалалами звучить без сумніву приманливо, а ще більше романтично, на жаль, романтизм пережився не тільки у літературі, але і в міжнародній політиці.

Все ж статті Рахманного на міжнародно - політичні теми читаються приємно, — як романтика взагалі хапає за серце. Та чи це те все, що нам лишилось? Годувати себе політичним романтизмом?..

В КАНАДІ ВІДЗНАЧАТЬ 30-ЛІТТЯ УВАН

Вінніпеґ. — В 1975-му році минає 30 літ із часу оснування Української Вільної - Академії Наку — УВАН у місті Авґсбурзі в Німеччині. Пізніше, у 1949 р., зорганізовано УВАН у Канаді, а в 1950 р. в Америці й Австралії. Після успішного відсвяткування 30-річчя УВАН 1945 - 1975 в Куритибі, Бразилія (8. 4. 1975) та в Авґсбурзі, Німеччина (5. 9. 1975) воно буде відзначене і в Вінніпезі, Канада, в середу 15 жовтня 1975 р. в Інтернаціональному Центрі, 280 Віллісм евеню, о год. 8 вечора. Крім місцевих доповідачів виступлять запрошені гості з Бразилії: проф. Р. Вахович і д-р О. Борушенко, обоє з Паранського університету, Куритиба.

ЕКОНОМІКА УКРАЇНИ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Доповіді були надруковані і тому їх автори давали тільки 20-ти хвилинне резюме .Дискусія була жвава. Різниця в поглядах на поодинокі питання часто була досить велика. Все ж між учасниками було загальне погодження ,що економічні прерогативи УССР, як формально суверенної федеративної держави, є зведені під сучасну пору до мінімуму. Всі науковці погодились також на тому, що Україна, починаючи з другої половини 1960-их років, розвивається під економічним поглядом повільнішим темпом, як Совєтський Союз в цілому. Україна в різних ділянках економіки займає від 5-го до 9-го місця між 15-ти республіками" Союзу. Знаменно, що УССР, вимірюючи її за загальносоюзними показниками, не займає ні в одній ділянці першого місця. Значну частину її національних прибутків вивозять поза її границі і розбудовують ними переважно Сибір. Підкреслено також алярмуючий спад природного приросту населення України, відплив частин її найбільше освічених кадрів поза її границі (переважно до Росії) і великий наплив висококваліфікованих фахівців із Росії та деяких інших „республік". Віднотовано низький рівень освічености сільського населення в Україні. Встановлено, що заробітна платня на Україні нижча від загальносоюзної, зате краще є з мешканевою площею на голову населення. Не зважаючи на великі ресурси вугілля і газу, Україні загрожує недостача енергії на ближчі десятиліття. Їй треба рахуватися з поважною кризою в ділянці робочої сили і тому передбачується, що її економічний ріст в 1980-их роках припиниться, зглядно помітно сповільниться. Щораз більше загрозливим для України стає питання занечищення її рік і води загалом, при чому Донецька область під цим поглядом є в найгіршому становищі в цілому Совєтському Союзі. Американські фахівці в цьому питанні висловили признання для українських фахівців в ділянці боротьби із заничищенням вод, висуваючи на перше місце ті заходи, які робляться у місті Харкові. Підкреслено великий вклад українських науковців у розвиток нуклеарної енергії (розбиття атому в Харкові), міжплянетарних летів, компютерської техніки. Обговорено також погляди деяких американських генетиків, які з більшою увагою придивляються до наукових пропозицій контроверсійного вченого Трохима Лисенка. Відзначено, що Україна є одною із більше технічно розвинутих країн сучасної Европи з інтенсивними зв'язками із країнами „соціялістичної співдружности" в центральній Европі.

В конференції взяли активну участь українці-професори на американських університетах, а її ініціятором, організатором і господарем був професор д-р Іван Коропецький з Темпел університету у Філядельфії. З доповідями виступали, крім проф. Коропецького, ще Зенон Мельник і В. Бантера, а з Департаменту торгівлі у Вашінґтоні д-р Михайло Борецький та д-р Степан Рапавий. Всі вони продемонстрували прекрасне обзнайомлення з питанням української совєтської економіки і значно причинились до успіху конференції.

Цікавими були погляди на совєтську економіку і на перспективи її розвитку Абрама Берґзона, одного із видатніших економістів ЗСА, професора Гарвардського університету. Він промовляв під час вечері на закінчення першого дня конференції. На думку Берґзона, совєтська екноміка, щоб мати успіхи, мусить реформуватися. Її теперішня суперцентралізація являється настільки гальмуючим чинником в господарському житті країни, що уряд при теперішній системі незможе заспокоїти зростаючих потреб свого населення, а вже аж ніяк не зможе дотримати кроку високорозвинутим країнам в їх дальшому нестримному розвиткові. Технологічної відсталости Совєтського Союзу не вдасться перебороти навіть тоді, коли він дістане доступ до деяких ділянок передової західньої і особливо американської технології. Самі машини проблеми не розв'яжуть — сказав проф. Берґзон — до машин треба вільної людини і вільного плянування.

З нагоди конференції відкрито виставку економічної літератури на тему екноміки Української Совєтської Соціялістичної Республіки на різних мовах світу в Українському Науковому Інституті при Гарвардському університеті. Її відвідувачі з цікавістю оглядали портрети трьох видатних американських економістів, народжених в Україні: Володимира Тимошенка, Артура Бирнса (з Івано-Франківська), теперішнього директора центрального федерального банку в Вашінґтоні, і Кузнеца (Харків).

НОВІ ГОРИЗОНТИ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

(чотирнадцять) вчених були не-українського походження; українців було вісім.

Загально американська наукова організація АААСС взяла на себе основний тягар фінансування тієї, важливої для неї, конференції.

З такої постановки справ виходить, що українська тематика, при вмілому плянуванні, може тепер вже дістати загальноамериканське визнання, як нормальна наукова дисципліна.

Безперечно, важливим моментом був тут з однієї сторони сам факт існування Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету, а з другої те, що УНІГУ перейняв на себе організацію конференції на місці, в Кембріджі, чим гарантував базу для успішного її переведення.

Дирекція Інституту підтримала ініціятиву проф. І. Коропецького ще тому, бо розглядала запляновану конференцію, як свого роду пробний іспит для переорганізації структури українознавчих конференцій. Проба випала якнайкраще: українська тематика виявила в цій країні свою атрактивну силу. Успіх конференції подає суґестію, що дійсно настав вже час запровадити плянування в організації загальноамериканських подій, спеціяльно присвячених Україні. Пора українській науці цієї країни нашого поселення вийти на ширші загальноамериканські обрії.

Український Науковий Інститут Гарвардського Університету, створений жертвенністю усієї української громади, є спільним добром всієї української науки. Інститут твориться для забезпечення розвитку української науки і тому його дирекція заінтересована влаштовуванням успішних наукових конференцій, ініційованих теж іншими центрами. Наш Інститут готовий перейняти на себе і в дальшому практичне переведення наукових конференцій, бодай двох на один академічний рік. Тут хочу ясно ствердити, що Інститут не хоче і не буде вмішуватись у внутрішні справи поодиноких дисциплін, залишаючи керівництво ними виключно законним органам. Завданням Інституту є не наказувати, а організувати.

Треба, за прикладом економістів, творити ініціятивні атрактивні гуртки для інших дисциплін, які зуміли б зорганізувати американських вчених у різних ділянках українознавчих наук, таких як політичні науки, соціологія, історія церкви, література, мовознавство тощо. Я певний, що проф. І. Коропецький поділиться своїм досвідом у кожному окремому випадку.

Що торкається Інституту, то по узгідненні терміну тієї чи іншої конференції, дирекція дає до диспозиції ініціяторам свої послуги, такі як фаховий секретаріят, відповідні приміщення з потрібним устаткуванням, забезпечення нічлігів, їжі, спільних прийнять, влаштування фахової виставки і, що основне — ім'я Гарварду.

Вже пора українській науці вийти в ширші американські, а то й світові кола!

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

ВЕЧІР У 10-РІЧЧЯ „УКРАЇНКИ В СВІТІ"

Філядельфія. — Фінансова Комісія СФУЖО і Пресова Референтура Окружної Управи СУА у Філядельфії влаштовують в рамках Року Української Жінки — в неділю, 5 жовтня, о год. 3-ій по пол. в залі „Тризуб" Вечір у 10-річчя "Українки в світі". Доповідають: ред. Л. Бурачинська, мґр О. Процюк та проф. д-р Г. Лужницький. Програму вечора веде ред. У. Любович. Виступ хору Об'єднання Жінок ОЧСУ „Чайка" під дириґентурою І. Чумової — акомпаньює Х. Остапович - Фтомин. Вступ 2.50 і 1.50 дол. Гостина чаєм і солодким.

МІЖЕТНІЧНИЙ КОМІТЕТ 200-ЛІТТЯ АМЕРИКИ В НЮ ГЕЙВЕНІ

Ню Гейвен, (М. Я.) — Тут покликано до життя Міжетнічний Комітет для відзначення 200-ліття Америки. Комітет діє під почесним головуванням посадника міста і складається з представників усіх активних національних груп. Українську групу репрезентує у цьому Комітеті д-р Михайло Снігурович, голова місцевого відділу УККА і голова Комітету відзначення 200-ліття Америки і 100-ліття Українського Поселення. Комітет розплянував ряд імпрез, в яких відповідну ролю відіграватиме українська група.

АКАДЕМІЯ В ПОШАНУ ГЕН. Т. ЧУПРИНКИ В ГЕМПСТЕДІ

Гемпстед (МК) — Громадський Комітет, зложений з представників всіх місцевих організацій, що його очолює Петро Шанайда, та який діє під патронатом Відділу УККА на Повіт Насав, приготовляє на неділю, 12 жовтня, Святкову Академію в пошану пам'яти Романа Шухевича — ген. Тараса Чупринки. Того дня в год. 10-тій перед полуднем в українських церквах будуть відправлені Служби Божі з панахидами за Генерала, а після обіду о год. 4-ій, в залі Парохіяльного Центру — при 226 Юніондейл авеню, Юніондейл-Гемпстед, відбудеться святковий концерт, що його започаткує апелем місцева Пластова Станиця, в якому візьмуть участь місцеві мистецькі одиниці. Святкове слово - доповідь виголосить студент А. Лозинський.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Т-ва РІДНА ШКОЛА В НЮ ГЕЙВЕНІ

Ню Гейвен (М. Я.) — В неділю 21 вересня 1975 р. відбулися тут Загальні Збори Т-ва Українська Рідна Школа ім. Митрополита Андрея Шептицького. Зборами проводила президія: д-р Михайло Снігурович — предсідник і мґр Богдан Данко — секретар. Нову управу обрано в складі: Роман Попель — голова, Петро Слюсаренко — заступник голови, мґр Богдан Данко — секретар, Роман Романюк — скарбник, Володимир Карнаух — імпрезовий референт, Василь Полудневич — господар, Галина Боровик й Ірина Гладка — члени управи. Контрольна Комісія: професор Іван Голембйовський, Григорій Гіна і Степан Фіголь. Із цим шкільним роком школа увійшла у 26 рік навчання. Директором школи є д-р Михайло Снігурович. У школі навчають теж учительки пані Любов Данилович і пані Євгенія Козак Гарвій.

ЧИ ВАША ДИТИНА ХОДИТЬ ДО УКРАЇНСЬКОЇ СВІТЛИЧКИ? ЗВЕРНІТЬСЯ У ЦІЙ СПРАВІ ДО ВИХОВНОЇ РЕФЕРЕНТКИ ВІДДІЛУ СУА, ЩО Є У ВАШІЙ МІСЦЕВОСТІ.

†

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

МИХАЙЛО ПЕСИК — член УНС Відд. 344 Б-ва св. Миколая в Бавнд Бруку, Н. Дж., помер 1 вересня 1975 р. на 79 р. ж. Став членом УНС 1934 р. Полишив у смутку дружину Альбіну, 1 сина і 3 дочки. Похорон відбувся 4 вересня ц. р. на цвинтарі св. Йосифа в Брідджвотер, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

ГАРАТОН ПАВЛО — член УНС Відд. 170 Т-ва Укр. Січ в Джерзі Сіті, Н. Дж., помер 12 вересня 1975 р. на 79 р. ж. Нар. в с. Підгайці, пов. Перемишль і став членом УНС 1944 р. Полишив у смутку дружину Софію, доньку Анну. Похорон відбувся на цвинтарі в Арлінґтоні, Н. Дж.

Вічна Йому Пам'ять!

Г. Гаврилюк, секр.

ССОНОВИЙ ТЕОДОР — член УНС Відд. 153 Т-ва ім. Л. Мишуги у Філядельфії, Па., помер 28 серпня 1976 р. на 53 р. ж. Нар. в Немирові к. Рави Руської і став членом УНС в 1958 р. Полишив у смутку дружину Анну, сина Михайла, дочку Марійку. Похорон відбувся 3 вересня ц. р. на цвинтарі у Факс Чейсі у Філядельфії, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

СОФІЯ САВРАС — членка УНС Відд. 194 Т-ва Свобода в Ню Йорку, Н. Й., померла 16 серпня 1975 р. на 79 р. ж. Нар. в Золочеві та стала членкою УНС 1951 р. Полишила у смутку сина і доньки. Похорон відбувся 20 серпня ц. р. на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н. Дж. —

Вічна Їй Пам'ять!

Е. Манацький, секр.

МАГДАЛИНА ФІЛЬ — членка УНС Відд. 230 Б-ва св. Ів. Хрестителя в Янґставні, Огайо, померла 4 вересня 1975 р. на 78 р. ж. Нар. в с. Волиця, пов. Жидачів і стала членкою УНС 1929 р. Полишила в смутку 2 дочки Олену і Стефанію та сестру Донну. Похорон відбувся 8 вересня 1975 р. на цвинтарі Кальварія в Янґставні, Огайо.

Вічна Їй Пам'ять!

П. Ліщак, секр.

АНДРІЙ ДРОГОМИРЕЦЬКИЙ — член УНС Відд. 339 Б-ва св. Василія у Філядельфії, Па., помер 24 серпня 1975 р. на 56 р. ж. Нар. в с. Краговичі і став членом УНС в 1951 р. Полишив у смутку дружину Анну, дочку Стефанію, сина Василя, 4 внуків. Похорон відбувся 27 серпня ц. р. на цвинтарі Пресв. Марії у Філядельфії, Па.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

ПРИПИСАНІ Л. ПЛЮЩЕВІ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

має обмежене і майже гостро закреслене призначення у психіятрії. Дія його — дуже сильна, бо, наприклад, кількома міліграмами можна покласти людину в сон або таке психічне пригнічення, що людина стає повністю бездіяльною, сказати б, „бездушною" ,із придушенням фізичних рефлексів, тратить основну орієнтацію і бажання діяльности, попадає у свого роду летаргію. У випадках агресивного психічного розладу цей засіб стає у допомозі контролювати поведінку людини. Вищі дози вживають у гострих випадках, низькі — для контролі розладу поведінки, щоб тим самим можна було застосувати інше, більше цілеспрямоване психіятричне лікування. Його заборонено вживати для дітей, вагітних жінок і для депресивних станів людей всякого віку.

Американські медичні джерела подають ряд комплікацій ,які витворюються від постійного або надмірного вживання Галоперідолу: загальна летаргія із втратою апетиту, а зокрема втратою спраги, від чого людина перестає пити рідину і згодом переходить у стан деґідрації („висушення"), хоч і в людини постійно висушений рот і горло; психічні здібності координації рухів помітно падають; повстають розлади ритміки серця, шкірні висипки, розлади печінки, шлунка, легко наступає анемія; помітний розлад органів, зору, оскільки зіниці сильно розширяються від цього ліку.

Найбільше драматичні ефекти Галоперідолу заобсервовуються у центральній нервовій системі: крім загальної летаргії, пригнічення, безінтересовности, повної пасивности і бездіяльности Галоперідол дуже часто звитворює т.зв. позапірамідальні синдроми, які, фактично, можуть викривити людину у світло правдиво психічно хворої. В неї передусім появляються симптоми подібні до тремтячого паралічу (Паркінсонової недуги) — руховий неспокій, мимовільне тремтіння, безмовність, неспокій, тривога, штивність м'язів спини, а згодом це може перейти у стан т.зв. дискінезії, коли людині мимовільно рухається язик, перекривлюються обличчя, настають мимовільні рухи м'язів обличчя і кінцівок, що нагадують майже судорожні корчі. У такому фізичному стані і психічному пригніченні та безорієнтовності людина справді може виглядати божевільною.

Чи не цього, власне, хотіли досягнути каґебісти із Плющем? При допомозі ліку, яким нібито лікували психічні розлади, довести людину до вигляду, а то й почування божевільности? Чи просто зламати волю людини? Між іншим, із скупих матеріялів про втручання каґебістів у стан В. Мороза в часі його голодівки можна зробити здогад, що Галоперідол також пробували і на Морозові. Хто знає, які дози і який час насильно його дають в'язням?

Галоперідол, хоч і визнаний медикамент із обмеженим призначенням, у руках політичних злочинців — жахлива зброя. Вам із усмішкою звітуватимуть совєтські „психіятри", що лікують визнаним медикаментом психічні розлади, а тим часом — доводять її до божевільности, викривляють її психіку, топчуться і по людській гідності і по медичних науках.

Ось тому треба фахівців, тому треба людей, що знають засоби, ось тому треба добиватися вступу міжнародніх лікарських комісій у совєтські „лікарні". Часами добре підготований факт може зробити більше, як політична емоція.

Штрайк друкарів комплікує видання газети „Вашінґтон Пост"

Вашінґтон. — Другий, після „Ню Йорк Таймсу", найбільший на сході ЗСА щоденник „Вашінґтон Пост" перестав виходити з огляду на генеральний страйк друкарських робітників цієї газети, який розпочався 1-го жовтня ц. р. У видавництві працює 2.800 осіб і не всі вони погоджувались з заповідженим страйком. Коли частина робітників з'явилась до праці в середу 1-го жовтня, пікетуючі друкарі розпочали з ними дискусію, яка закінчилася бійкою з втручанням поліції. Декільком друкарям вдалось дістатись до приміщень друкарні і вони розпочали там ламати машини, при тому вони побили до непритомности сторожа і декількох урядовців, які намагалися перешкодити їм в цьому. Поліція арештувала 16 осіб, а багатьох було тимчасово притримано на допитах.